

บทที่ 5

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเปิดเสรีทางการค้าในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ

คำนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญสร้างมูลค่าให้กับประเทศไทยเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนานและยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งการพัฒนานี้จะเป็นไปอย่างยั่งยืนได้ต้องมีการติดต่อและร่วมมือกันทางเศรษฐกิจกันในระหว่างประเทศ และขยายไปเป็นระดับภูมิภาคเข้าด้วยกันเพราะถ้าประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านมีข้อตกลงและร่วมมือกันในการร่วมเปิดการค้าเสรีในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการก็จะสามารถมีความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและมีอำนาจในการต่อรองกับทางภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งประเทศไทยเรามีความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ แนวคิดทางการพัฒนาการเปิดเสรีทางการค้าจึงมีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก

5.1 ความหมาย แนวคิด และประโยชน์ของเขตการค้าเสรี

ความหมายของ เขตการค้าเสรี หรือ FTA ซึ่งย่อมาจากคำว่า Free Trade Area <https://www.customs.go.th/> สืบค้นเมื่อ 24/10/2563 ตามความหมายของกรมศุลกากรได้ให้ความหมายไว้ว่า คือการรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีวัตถุประสงค์และเพื่อเป้าหมายในการลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มสมาชิก ที่มีการทำข้อตกลงให้เหลือน้อยที่สุดหรืออาจจะไม่มีการจัดเก็บภาษีระหว่างกันเลย และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่ม การทำเขตการค้าเสรีในสมัยอดีตนั้นมุ่งในด้านการเปิดเสรีด้านสินค้า โดยการลดภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลักแต่เขตการค้าเสรีในระยะหลัง ๆ นั้น รวมไปถึงการเปิดเสรีด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ด้านการบริการการลงทุน การเงิน เป็นต้น

แนวคิดของการมีนโยบายการค้าเสรี คือประเทศจะเลือกผลิตสินค้าบริการที่ตนเองถนัด และมีต้นทุนการผลิตให้ต่ำที่สุด คือจะผลิตสินค้าที่คิดว่าประเทศตนได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) มากที่สุด แล้วนำสินค้าและบริการที่ผลิตได้นี้ไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ประเทศตนไม่ถนัด หรือเสียเปรียบ โดยแลกเปลี่ยนสินค้ากับประเทศอื่นที่ผลิตสินค้าแล้วได้เปรียบ ดังนั้นประเทศทั้งสองก็จะทำการค้าต่อกันได้ โดยต่างฝ่ายต่างสมประโยชน์กัน (Win-Win Situation) นโยบายการค้าเสรีมีดังนี้ (เนาวรัตน์ เหล่าวีระกุล, 2559, หน้า19-23)

1. การผลิตสินค้าบริการตามหลักการแบ่งงานกันทำเลือกผลิตสินค้าที่มีต้นทุนการผลิตต่ำและประเทศมีศักยภาพในการผลิตสินค้านั้นสูง
2. ไม่เก็บภาษีคุ้มกัน (Protective Duty) เพื่อคุ้มครองหรือปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตน
3. ห้ามให้สิทธิพิเศษหรือกีดกันสินค้าของประเทศใดประเทศหนึ่ง
4. ให้เรียกเก็บภาษีในอัตราเดียวและให้ความเป็นธรรมแก่สินค้าของทุกประเทศเท่ากัน ไม่มีข้อจำกัดทางการค้า (Trade Restriction) ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศไม่มีการ

ควบคุมการนำเข้า หรือการส่งออกที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ยกเว้นการควบคุมสินค้าบางอย่างที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและเป็นอันตรายต่อมนุษย์และสินค้าที่เกี่ยวข้องด้วยศีลธรรมจรรยาหรือความมั่นคงของประเทศ

ประโยชน์ของการทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ในภาพรวมแล้วการทำ FTA มีทั้งผลดีและผลกระทบบ แต่ผู้เจรจาได้พยายามศึกษารวบรวมข้อมูล และเจรจาเพื่อให้ต่างฝ่ายต่างพอใจ ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด หรือได้รับผลกระทบน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม สภาพแวดล้อมเฉพาะ และสภาพแวดล้อมทั่วไปของผู้เจรจาจะแตกต่างกันไปในแต่ละ FTA หากจะวิเคราะห์แต่ละด้านของแต่ละ FTA จะมีบางกลุ่มอุตสาหกรรม บางกลุ่มสินค้าได้ประโยชน์ บางกลุ่มสินค้าไม่ได้รับผลกระทบ สำหรับกลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบ การเจรจาก็สามารถยืดเวลาในการลดหรือยกเว้นภาษีออกไปจนกว่าภาคการผลิตจะสามารถปรับตัวได้ หรือภาครัฐจะเข้ามาช่วยเหลือ เยียวยา ชดเชยผลกระทบเหล่านั้นในภาพรวมการทำ FTA น่าจะมีประโยชน์ดังนี้

1. ช่วยลดอุปสรรคทางการค้าทั้งที่เป็นอุปสรรคทางภาษี และที่มิใช่ภาษี
2. ช่วยเพิ่มมูลค่าในทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก
3. ช่วยเพิ่มโอกาสการส่งออก ได้ตลาดใหม่ และขยายตลาดเดิม
4. ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
5. สร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ การเมือง และพัฒนาสังคม
6. ช่วยให้ความร่วมมือทางด้านศุลกากร การแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลการลักลอบ หลีกเลี่ยง และสินค้าอันตราย สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์
7. พัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ
8. สร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่น ๆ และเทคโนโลยีการผลิตทั้งสินค้าและบริการ
9. สร้างความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นระหว่างประเทศในภูมิภาคการค้าเสรี

5.2 ความเป็นมาของการเปิดการค้าเสรีอาเซียน

เนื่องจากประเทศแต่ละประเทศต่างก็มีทรัพยากรที่ไม่เหมือนและไม่เท่ากัน จึงต้องแลกเปลี่ยนทรัพยากรที่ประเทศของตนมีกับประเทศอื่น ซึ่งทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้แต่ละประเทศจะทำการค้ากันตามสินค้าและบริการที่คนผลิตได้ดีจนกระทั่งเมื่อ 30 ปีที่ผ่านมาประมาณช่วงปี ค.ศ. 1980 สถานการณ์ทางการค้าโลกได้เปลี่ยนแปลงไปประเทศต่าง ๆ ประสบกับภาวะเศรษฐกิจถดถอย จึงต้องกำหนดมาตรการในการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ภาษีศุลกากร และรูปแบบอื่น เป็นระบบที่เรียกว่า การค้าแบบที่มีการเจรจาทางการค้า ระหว่างคู่ค้าหรือทวีภาคี (คมคิด งามวิริยะพงศ์, 2546, หน้า 25)

ในการเจรจาการค้าแบบทวีภาคีทำให้เกิดการบิดเบือนเรื่องราคาราคาสินค้าและราคาปัจจัยการผลิต อันจะนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ เมื่อปัญหานี้รุนแรงขึ้นประเทศต่าง ๆ ในโลกจึงเจรจา ร่วมกัน

เพื่อจัดกฎระเบียบทางการค้าระหว่างประเทศของโลกให้ดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบและเป็นธรรมได้มากขึ้น ในรูปการเจรจาหลายฝ่าย หรือแบบพหุภาคีเช่น ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade) ซึ่งเป็นที่มาขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization) (สมเกียรติ ตริรัตน์พันธ์, 2555, หน้า 12-14) นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจเสรี (Free Trade Area) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทางการค้าทางภูมิศาสตร์หรือภูมิภาคแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเนื่องมาจากมีเพียง ประชาคมยุโรปหรือสหภาพยุโรปในปัจจุบัน ต่อมามีการจัดตั้งในระดับภูมิภาค เช่น สหรัฐอเมริกาได้ตัดสินใจให้ เม็กซิโกและแคนาดาเข้าร่วมด้วย จึงกลายเป็น (North American Free Trade Agreement) นอกจากนี้ยังมี ASEAN, OPEC, BRICS, EU, P4 เป็นต้น

จากสภาพการณ์ดังกล่าวนี้การเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ การค้าระหว่าง ประเทศของโลกนั้นเป็นไปได้โดยเสรีและเป็นธรรม แต่ก็ไม่สามารถบรรลุผลได้ตามกำหนดเวลา คือภายใน พ.ศ. 2533 และยังหาข้อยุติไม่ได้ทำให้แต่ละประเทศไม่แน่ใจว่าผลการเจรจาจะออกมาในรูปแบบใดและจะเป็น ประโยชน์ต่อประเทศของตนมากน้อยเพียงใด จึงต่างฝ่ายก็หันมาให้ความสนใจกับการเจรจาสองฝ่ายก่อน เช่น FTA, JC, JTC แล้วจึงขยายการค้าเสรีออกไป ทำให้แนวคิดเรื่องการ รวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแพร่ขยายออกไป เพื่อประโยชน์และอำนาจในการเจรจาต่อรอง และสร้างความ แข็งแกร่งทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศสมาชิก การเปิดเสรีทางการค้า จึงเป็นการรวมตัวกันของประเทศ ต่าง ๆ เป็นกลุ่มเพื่อลดหรือขจัดอุปสรรคทางการค้า การลงทุน ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องของภาษีแต่รวมถึง การอำนวยความสะดวก การกำหนดกฎเกณฑ์และการ ร่วมมือทางเศรษฐกิจด้วย

อาเซียนหรือประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นกลุ่มความร่วมมือภูมิภาคที่ก่อตั้ง ขึ้นใน ค.ศ. 1967 สมาชิกเริ่มแรก 5 ประเทศ คืออินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์สิงคโปร์และไทย ต่อมาก็มีย บรูไน เข้ามา เป็นสมาชิก ใน ค.ศ. 1984 เวียดนามใน ค.ศ. 1997 และกัมพูชาใน ค.ศ. 1999 จนถึง ปัจจุบันอาเซียนมีอายุ กว่า 35 ปีแล้ว มีสมาชิกรวม 10 ประเทศ ทำให้อาเซียนเป็นตลาดการค้าทั้งสินค้าและบริการขนาดใหญ่ ประกอบด้วยประชากรประมาณ 500 ล้านคน

การจัดตั้งกลุ่มเสรีทางการค้าอาเซียนมีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้า ทางสังคมและการพัฒนาทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค เพื่อ ส่งเสริมให้มี ความร่วมมือกันอย่างจริงจังในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และการบริหาร เป็นต้น ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนใน ค.ศ. 1995 เพื่อจัดทำข้อผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการ 7 สาขา ให้แก่กันและกันมากกว่าที่ประเทศสมาชิกได้ ผูกพันไว้ภายใต้องค์การการค้าโลก ได้แก่ สาขาบริการด้านการเงิน ด้านการท่องเที่ยว ด้านการสื่อสาร โทรคมนาคมด้านการขนส่งทางทะเล ด้านการขนส่งทางอากาศ ด้านการก่อสร้างและบริการ ด้านธุรกิจ ซึ่ง ในขณะนี้อาเซียนอยู่ระหว่างการเจรจาเปิดเสรีเพื่อปรับปรุงวิธีการเจรจาและเร่งรัดการเปิดเสรีให้เร็ว ขึ้น ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีภูมิศาสตร์แตกต่างกันอยู่ 2 แบบ คือ แบบภาคพื้น ทวีป ซึ่ง ได้แก่ ไทย พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย และแบบภาคพื้นทะเล ซึ่งได้แก่ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ประเทศไทย เป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็น อันดับ 2 รองจาก ประเทศอินโดนีเซีย มีภาคบริการเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยใน พ.ศ. 2554 มี สัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 44 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

การเปิดเสรีด้านบริการของอาเซียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนกรอบความตกลงด้านบริการของอาเซียนริเริ่มขึ้นจากการประชุมสุดยอดอาเซียนที่ กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2538 โดยรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนจาก 7 ประเทศ ซึ่งได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน และเวียดนาม ได้ลงนามความตกลงดังกล่าว เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2538 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริการและพัฒนาประสิทธิภาพของผู้ให้บริการ ในภูมิภาค รวมถึงการเพิ่มความเท่าเทียมในการบริการผ่านการออกระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ตามมาตรฐานด้าน ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการขององค์การการค้าโลก โดยตั้งเป้าหมายให้ความตกลงต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับกันได้ภายในปีพ.ศ. 2558 ในขั้นแรกความตกลงว่าด้วยการค้าบริการในอาเซียนได้ครอบคลุมถึง สาขาการบริการต่าง ๆ เช่น การเงิน การขนส่งทางทะเล การขนส่งทางอากาศ การสื่อสารโทรคมนาคม การท่องเที่ยว การก่อสร้าง สาขาบริการธุรกิจ เท่านั้น

อย่างไรก็ตามในการประชุมการเปิดเสรีภาคบริการอาเซียนในรอบที่ 4 ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2548-2549 ได้มีการขยายขอบเขตการเจรจาเปิดเสรีให้รวมทุกสาขาบริการ โดยเฉพาะในด้านการ บริการและการท่องเที่ยว ที่เป็นสาขาสำคัญที่จะมีการเร่งรัดตามข้อตกลงทั้งในด้านการบริการในโรงแรม และร้านอาหาร การท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และด้านมัคคุเทศก์ซึ่งเป็นธุรกิจการบริการที่มี ความโดดเด่นของภูมิภาค การเปิดเสรีภาคบริการเสรีในอาเซียน ยังได้กำหนดเป้าหมายระดับการเปิด ตลาดด้านการบริการ ที่จะให้ขจัดข้อกีดกันสำหรับการให้บริการข้ามพรมแดน ข้อจำกัดในการบริโภคข้าม พรมแดน และการสร้างความเท่าเทียมให้กับนักลงทุนในอาเซียนในการจัดตั้งธุรกิจและถือ หุ้น โดยเฉพาะ ในสาขาเร่งรัดด้านการบริการ และการท่องเที่ยวที่นักลงทุนอาเซียนจะมีโอกาสถือหุ้นในกิจการของสาขา ดังกล่าวในแต่ละประเทศได้ร้อยละ 70 จากที่เคยถือได้ร้อยละ 49 ใน พ.ศ. 2549 ส่วนสาขาบริการอื่น ๆ จะทยอยปรับตัวให้เข้ากับกรอบความตกลงนี้ในลำดับต่อไป เช่น การบริการด้านการขนส่ง และโลจิสติกส์ที่จะมีการปรับเปลี่ยนให้นักลงทุนถือหุ้นได้ร้อยละ 70 ใน พ.ศ. 2556 และสาขาอื่น ๆ จะมีการปรับสัดส่วนการถือหุ้นลักษณะนี้ได้ใน พ.ศ. 2558

ในปีพ.ศ. 2534 ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกได้เสนอแนวความคิดในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนครั้งที่ 23 ที่กัวลาลัมเปอร์ประเทศมาเลเซีย ที่ประชุมมีมติให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และในปีต่อมา ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ที่ประเทศสิงคโปร์ได้มีการลงนามข้อตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่าเทียมกัน สำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียนเพื่อให้การค้าภายในอาเซียนเป็นไปโดยเสรีภายใต้อัตราภาษีศุลกากร ระหว่างกันต่ำที่สุดและปราศจากข้อจำกัดที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร และเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ให้เข้ามาสู่ภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับสถานการณ์เศรษฐกิจและการค้าโลกที่เสรี ยิ่งขึ้นจากผลการเจรจาทางการค้าแกตต์รอบอุรุกวัย นอกจากนี้มาตรการนี้ยังเป็นกลไกสำคัญให้ประเทศ สมาชิกดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันภายในกำหนดระยะเวลา 15 ปีเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2536 ต่อมาใน พ.ศ. 2537 ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 26 ที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีผลสรุปทางการปรับปรุงระยะเวลาในการดำเนินการตามข้อตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่าเทียมกัน (คณาธิป สุขเจริญ, 2540, หน้า 57)

ในปัจจุบันประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN) เป็นองค์การทางภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ไทย บรูไน พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ และ

อินโดนีเซีย อาเซียนมีพื้นที่ราว 4,479,210 ตารางกิโลเมตร มีประชากรราว 625 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2553 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศหรือ GDP (Gross Domestic Product) มาซึ่งรวมกันคิดเป็นมูลค่าราว 1.8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐคิดเป็นลำดับที่ 9 ของโลกเรียงตามจีดีพี อาเซียนมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการ

สำหรับเสาหลักการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ภายในปี 2558 เพื่อให้อาเซียนมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ อย่าง เสรี และเงินทุนที่ เสรีขึ้นต่อมาในปี 2550 อาเซียนได้จัดทำพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน (AEC Blueprint) เป็นแผนบูรณาการงานด้านเศรษฐกิจให้เห็นภาพรวมในการมุ่งไปสู่ AEC ซึ่งประกอบด้วยแผนงานเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ พร้อมกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ จนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ในปี 2558 รวมทั้งการให้ความยืดหยุ่นตามที่ประเทศสมาชิกได้ตกลงกัน ล่วงหน้าเพื่อสร้างพันธสัญญาระหว่าง ประเทศสมาชิกอาเซียน จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การก้าวไปสู่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่สำคัญดังนี้ (ทิพวรรณ พุ่มมณี, 2560, หน้า182)

1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันเป็น ยุทธศาสตร์สำคัญของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะทำให้อาเซียนมีความสามารถในการ แข่งขันสูงขึ้น โดยอาเซียนได้กำหนดกลไกและมาตรการใหม่ ๆ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนิน มาตรการด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว เร่งรัดการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในสาขาที่มีความสำคัญ ลำดับแรก อำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายบุคคล แรงงานฝีมือ และผู้เชี่ยวชาญ และเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของกลไกสถาบันในอาเซียนการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันของอาเซียนมี 5 องค์ประกอบหลัก คือ

- (1) การเคลื่อนย้ายสินค้าเสรี
- (2) การเคลื่อนย้ายบริการเสรี
- (3) การเคลื่อนย้ายการลงทุนเสรี
- (4) การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรีขึ้น
- (5) การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี

2. การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการ แข่งขัน สูง เป้าหมายสำคัญ ของ การรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจของอาเซียน คือ การสร้างภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง มีความเจริญรุ่งเรือง และมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันมี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

- (1) นโยบายการแข่งขัน
- (2) การคุ้มครองผู้บริโภค
- (3) สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (IPR)
- (4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
- (5) มาตรการด้านภาษี
- (6) พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

3. การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ เท่าเทียมกัน มี 2 องค์ประกอบ คือ

- (1) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

(2) ความริเริ่มในการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiatives for ASEAN Integration:

IAI)

4. การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก อาเซียนอยู่ในท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีการเชื่อมต่อระหว่างกันและมีเครือข่ายเข้ากับโลกสูง โดยมีตลาดที่พึ่งพากันและอุตสาหกรรมระดับโลก ดังนั้น เพื่อให้ภาคธุรกิจของอาเซียนสามารถแข่งขันได้ในตลาดระหว่างประเทศ ทำให้อาเซียนมีพลวัตเพิ่มขึ้นและเป็นผู้ผลิตของโลก รวมทั้งทำให้ตลาดภายในยังคงรักษาความน่าสนใจและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ อาเซียนจึงต้องมองออกไปนอกภูมิภาคอาเซียนบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกโดยดำเนิน 2 มาตรการคือ

- (1) การจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) และความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด (CEP) กับประเทศนอกอาเซียน
- (2) การมีส่วนร่วมในเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานโลก

5.3 ประเทศไทยกับการเข้าร่วมเสรีทางการค้ากับอาเซียน AEC (ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน)

ประชาคมอาเซียนที่จะถือกำเนิดในปี 2558 นั้น คนไทยกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการจะได้ประโยชน์ในหลายด้านโดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

1. ประเทศไทยภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่กว้างขึ้นในเวทีการค้าโลก เติบโตขึ้นประชาคมอาเซียนจะทำให้เศรษฐกิจของภูมิภาคมีมูลค่ารวมกัน 1.8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีขนาดใหญ่อันดับ 9 ของโลก ยังประโยชน์แก่คนไทยทุกคนที่จะทำธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการที่มีศักยภาพบนเวทีโลกมากขึ้น

2. การค้าระหว่างไทยกับประเทศอาเซียนจะคล่องและขยายตัวมากขึ้น กำแพง ภาษีจะลดลงจนเกือบจะหมดไปเพราะ 10 ประเทศที่มีตลาดท่องเที่ยวและบริการกลายเป็นตลาดเดียว ผู้ผลิตจะส่งสินค้า บริการ และบุคลากรไปขายในตลาดนี้และขยายธุรกิจของตนง่ายขึ้น ขณะเดียวกันผู้บริโภคก็จะมีทางเลือกมากขึ้นราคาสินค้าจะถูกลง

3. ตลาดท่องเที่ยวและบริการของไทยจะใหญ่ขึ้นแทนที่จะเป็นตลาดของคน 67 ล้านคน ก็จะกลายเป็นตลาดที่มีผู้ซื้อและผู้ขายมากถึง 590 ล้านคน ซึ่งจะทำให้ไทยกลายเป็นแหล่งลงทุนที่น่าสนใจ เพราะสินค้าและบริการที่ผลิต ในประเทศไทยสามารถส่งออกไปยังอีกเก้าประเทศได้ราวกับส่งไปขายต่างจังหวัด ซึ่งก็จะช่วยให้ไทย สามารถแข่งขันกับจีนและอินเดียในการดึงดูดการลงทุนได้มากขึ้น

4. ความเป็นประชาคมจะทำให้มีการพัฒนาเครือข่ายการสื่อสารคมนาคมระหว่างกันเพื่อประโยชน์ด้านการค้าและการลงทุนทางด้านท่องเที่ยวและบริการ แต่ก็ยังผลพลอยได้ในด้านการคมนาคมระหว่างกัน ซึ่งก็จะช่วยให้คนในอาเซียนมีปฏิสัมพันธ์กัน รู้จักกัน และสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น เป็นผลดีต่อสันติสุข ความเข้าใจอันดีและ ความร่วมมือกันโดยรวม นับเป็นผลทางสร้างสรรค์ในหลายมิติด้วยกัน

5. ประเทศไทยนั้นมีที่ตั้งอยู่ในจุดกึ่งกลางบนภาคพื้นแผ่นดินใหญ่อาเซียนประเทศไทย ย่อมได้รับประโยชน์จากปริมาณการคมนาคมขนส่งที่จะเพิ่มขึ้นในอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับจีน และอินเดีย มากยิ่ง

กว่าประเทศอื่น ๆ บริษัทด้านขนส่ง คลังสินค้า การค้าขายเชื้อเพลิงพลังงาน สินค้าทางด้านการท่องเที่ยวและบริการ จะได้รับประโยชน์อย่างชัดเจน อาเซียนถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งจากภายในภูมิภาคและระหว่างประเทศ โดยจำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มสูงขึ้นมาโดยตลอดหลังจากมีการรวมกันเป็นชาติอาเซียน

สรุป

สำหรับประเทศไทยนั้นมีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้หลักให้กับประเทศไทย แต่เมื่อมีแนวคิดของการค้าเสรีเกิดขึ้นโดยเฉพาะการสร้างเขตการค้าเสรีในระหว่างภูมิภาคอาเซียนที่มีอยู่ทั้งหมด 10 ชาติด้วยกันคือ กัมพูชา ไทย บรูไน พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ทำให้เกิดเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) หลังปี พ.ศ. 2558 ทำให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจมากขึ้นโดยเฉพาะประเทศไทยที่อาศัยแนวคิดการค้าเสรีในอาเซียนทำให้การท่องเที่ยวและบริการของไทยได้มีการพัฒนาและก้าวหน้า เพราะไทยอยู่ในอาเซียนที่เมื่อรวมตัวกันแล้วเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 9 ของโลก สามารถเพิ่มจำนวนผู้ซื้อและผู้ขายทางการท่องเที่ยวได้มากขึ้น พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากชาติอาเซียนและนอกอาเซียนได้มากขึ้นทำให้เม็ดเงินและเศรษฐกิจของประเทศดำเนินไปในทิศทางที่ดีขึ้น

คำถามท้ายบท

1. จงบอกถึงประโยชน์ของการเกิดการค้าเสรี
2. จงอธิบายแนวคิดของการมีนโยบายการค้าเสรีว่ามีอะไรบ้าง
3. จงอธิบายถึงความเป็นมาของการเกิดการค้าเสรีอาเซียน
4. จงบอกถึงประเทศไทยจะได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการเข้าร่วมเขตการค้าเสรีอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

คมคิด งามวิริยะพงศ์. (2546). ผลกระทบทางด้านการค้าและสวัสดิการภายหลังจากจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณาธิป สุขเจริญ. (2540). ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการค้าระหว่างประเทศไทยกับ5ประเทศสมาชิกในกลุ่ม. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2560). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เนาวรัตน์ เหล่าวีระกุล. (2559). ผลกระทบการเปิดการค้าเสรีอาเซียนต่อธุรกิจท่องเที่ยว อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

สมเกียรติ ตริรัตน์พันธ์. (2555). แผนงานแห่งชาติสำหรับการก้าวสู่เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.

<https://www.customs.go.th/> สืบค้นเมื่อ 24/10/2563